

سخنی با دوستان در آستانه انتخابات

یادداشتی پیرامون آنکه چرا باید در انتخابات شرکت کنیم و یک استدلال متفاوت

بسم الله الرحمن الرحيم در آستانه انتخابات ریاست جمهوری، گفتگو در این باره فضاهای خصوصی و عمومی را پر کرده است. کسانی که بر حضور پرشکوه و مشارکت حداکثری شهروندان تأکید می‌ورزند، دو استدلال دارند: یا می‌گویند: به این وسیله عظمت و اقتدار نظام را در برابر دشمنان به نمایش می‌گذاریم و یا می‌گویند: با مشارکت بیشتر راه به قدرت رسیدن مجدد جریانی که حرث و نسل را به هلاکت افکند را مسدود می‌کنیم. در این تحلیل‌ها، نگاه به «فائده حضور» است، در حالی که درباره «غایت حضور» باید تأمل کرد و برای آن باید استدلال نمود و چون این نگاه سوم کمتر مورد توجه قرار دارد، در این فرصت با شهروندان گرامی در میان می‌گذارم. به نظر می‌رسد ضرورت حضور، به دلیل ضرورت صیانت از انتخابات است، یعنی با مشارکت در انتخابات می‌خواهیم خود انتخابات را حفظ و نگهداری کنیم. و این منظور، نه فائده، بلکه غایت، و بلکه غایة القصوای امروز انتخابات است. مخلص کلام این است که انتخابات در کشور ما نهادی به شدت آسیب‌پذیر است، و برای صیانت از آن چاره‌ای جز حضور بیشتر و قوی‌تر پای صندوق‌های رأی نیست و ما برای حفظ صندوق‌های رأی در نظام، راهی جز گرد آمدن در اطراف آنها نداریم. اما چرا انتخابات آسیب‌پذیر است؟ زیرا: اولاً علیرغم گذشت حدود چهار دهه از عمر جمهوری اسلامی و برگزاری دهها انتخابات، هنوز انتخابات به لحاظ نظری، پایه‌های استوار خود را در نظام ما پیدا نکرده و بسیاری از علمای نظام، آن را یک عمل تشریفاتی که به اقتضای مصلحت روزگار انجام می‌شود می‌شناسند. در نزد آنان، انتخابات نه در حق مردم در اداره کشور، بلکه در صلاح‌دید حاکم ریشه دارد و رأی مردم با آن اعتبار می‌یابد. در چنین شرایطی، حفظ نهاد انتخابات، به حضور مقتدرانه خود مردم بستگی دارد و با کمترین غفلت آنان، معلوم نیست که این نهاد چه سرنوشتی پیدا می‌کند. یاد شهید آیت الله بهشتی بخیر که می‌گفت: که برخی از احکام مانند حقوق زنان و مشارکت سیاسی آنان را خودشان باید در صحنه جامعه واقعیت بخشند و اگر با خواست و اراده ایشان عینیت یافت، فقها نیز در برابر آن مقاومت نخواهند کرد ولی از علماء نباید انتظار داشت که پیشگام شوند. آری، در موضوع حاکمیت ملی نیز مطالبه عمومی و مشارکت فراگیر، چاره‌ساز است. ثانیاً حتی بسیاری از علمای نظام که گاه از حق مردم در انتخاب کارگزاران سخن می‌گویند، از نظر آنان، این حق مانند حقوق دیگر شهروندان، محکوم ولایت مطلقه است و در صورتی که مصلحت در محدود کردن و مقید ساختن آن و یا حتی تعطیل موقت و یا کلی آن باشد، شرعاً و قانوناً، مانعی ندارد. آنان فصل سوم قانون اساسی در «حقوق ملت» را نیز محکوم اصل چهارم و نظر فقهی شورای نگهبان می‌دانند و همه آن حقوق را قابل تقیید و یا تعطیل می‌شمارند، در چنین وضعی، مردم فقط با حضور گسترده خود در پای صندوق رأی می‌توانند، از نهاد انتخابات و حقوق خویش پاسداری کرده و جلوی سقوط آن را بگیرند. ثالثاً تفسیر رسمی که اینک از نظارت بر انتخابات و احراز صلاحیت داوطلبان وجود دارد و نیز برخی دیگر از قوانین انتخاباتی، انتخابات را در نظام ما با محدودیت‌هایی مواجه ساخته است که نمونه آن را در رد صلاحیت آیت الله هاشمی رفسنجانی در دوره قبل دیدیم و نمونه دیگر آن را اخیراً سخنگوی شورای نگهبان اعلام کرد که «اعتراض رد صلاحیت شدگان هیچ تأثیری ندارد چون قانونی برای آن در نظر گرفته نشده است». روشن است که از نظر فقهی این رویه، قابل مناقشه است و حق همان است که شهید مطهری در آغاز جمهوری اسلامی نوید می‌داد که «اگر ملت صد بار هم اشتباه کند، باز هم باید آزاد باشد»، یعنی جلوگیری از اشتباه مردم، بهانه‌ای برای محدود کردن آزادی آنان در انتخابات نیست. ولی به هر حال، از نظر حقوقی امروز راهی برای برون رفت از این انسداد وجود ندارد و در این وضع، فقط حضور گسترده مردم می‌تواند این محدودیت‌های تحمیلی را کاهش داده و مسیر انتخابات آزاد را باز نگه دارد. رابعاً با صرف نظر از همه چالش‌های فقهی و حقوقی انتخابات در کشور ما، برگزاری انتخابات نیاز به سازوکارهای خاص خود از قبیل فعالیت آزاد احزاب مختلف و معرفی کاندیدا و ارائه برنامه از سوی آنان است که هنوز در کشور ما این زمینه‌ها به صورت کامل تحقق نیافته است، از این رو در وضع ما امکان ورزش تند بادهای سیاسی توسط محافل ناشناخته و عناصر پشت پرده و به قدرت رسیدن افراد نکره وجود دارد. که تنها چاره آن مشارکت گسترده مردم است که می‌تواند از به قدرت رسیدن باندهای در سایه و موج سواری آنان جلوگیری کند. این یک نقطه ضعف برای ماست که در حالی که میزان مشارکت در شهرهای کوچک حدود 80 درصد است، در شهرهای بزرگ این میزان به کمتر از نصف آن می‌رسد! فاصله گرفتن اکثر شهروندان این بلاد بزرگ که از سطح بالاتری از دانش و اطلاعات برخوردارند از صندوق رأی، انتخابات را به همان سمت و سویی که پوپولیست‌ها می‌خواهند و با وعده‌های پوچ و واهی تمیيع می‌کنند، پیش می‌برد که نتیجه‌ای جز تشریفاتی و فرمایشی شدن انتخابات ندارد. اگر این دلایل موجه باشند نه تنها برای صیانت از انتخابات که زیربنای حفظ حقوق ملت است باید به سوی صندوق‌های رأی بشتابیم، بلکه علاوه بر آن باید به کسی رأی دهیم که بتواند چنین نقشی را ایفا کند. از خداوند می‌خواهیم قدم‌ها و قلم‌های ملت عزیز را در ۲۹ اردیبهشت مدد فرماید. محمد سروش محلاتی 96/2/18 لینک این مطلب در روزنامه جمهوری اسلامی

تاریخ انتشار: 2017-05-10 20:12:47 | شناسه مطلب: 369